

Poštnina plačana v gotovini

Cena 2 Din

DRAMA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1930/31

VZROK

Premijera 10. junija 1931

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK: FR. LIPAH

KRASNE ZAVESE
v zalogi tvrdke
A. & E. Skabernè, Ljubljana

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 10. junija 1931

Fr. L.:

Prva turneja ljubljanske drame po Jugoslaviji

(Konec.)

Ko smo pokopavali Bojana Smerkolja, sem opazil pri Sv. Križu ob grobu mlado damo, ki je jokal in me po pogrebu nagovorila: »Ali se me ne spominjate več iz Kragujevca? Prišla sem slučajno v Ljubljano in glejte, ali je to mogoče? Tako mlad! Kako vesel je bil še v Kragujevcu!« ... Ker v našem listu nismo prinesli nekrologa, priobčujemo tega, ki mu ga je napisal Mar. Telatko v 2. številki kragujevske »Naše besede«. Lepšega bi mu mi ne znali sestaviti.

† Bojanu Smerkolju v slovo.

Bojana ni več med živimi. Težko me je zadela ta vest, ko sem jo doznal. Bilo je v Triglavski čitalnici. Tam sem čul šušljati o tem ... Nisem mogel verjeti. In vendar je stalo črno na belem, v časopisnem obvestilu pred menoj. Brezizrazno in trpko. Črke niso povedale, koliko si delal, koliko trpel. V par besedah je bil oznanjen Tvoj konec.

Na drugo marčno nedeljo je prerano preminil pomočnik režiserja in zaslužni igralec Narodnega gledališča v Ljubljani g. Bojan Smerkolj.

Zastor je pal. Tvojemu življenju na tem svetu je prišel žalosten konec. Konec, kakršen je namenjen nam vsem. Ti si telesno odšel od nas, a v mislih si in ostaneš med nami.

O Bojan, prijatelj, duša! Povej, reci, ali se še spominjaš tistih dni gostovanja drame v Kragujevcu? — Ali še več, kako smo hiteli po Kragujevski čaršiji gor pred sokolski dom, Ti, Tvoj kolega Sancin in jaz. Pred prvo predstavo ... Pripraviti se je mudilo prizorišče za »Vdovo Rošlinko«. Kakšne težave so bile s tem. Dobil si prazne deske, drugega nič. A Tvoje roke, Tvoje delavne roke so ustvarile sliko, tipično našo sliko kmečke sobe. Delal si z elanom, delal z veseljem, delal z vztrajnostjo, delal v znoju, trpljenju, zanosu in vse z veliko, le Tebi enako ljubeznijo. Čudil sem se Tvojemu delu. Teatrski kri je bila v Tebi od začetka ...

Drugi dan »Pohujšanje v dolini Šentflorjanski«, je stalo na repertoarju. Koliko muke, skrbi in dela Te je vse stalo? Zdaj

manjka še to, tega še nimam, kje dobim to, koliko iskanja, potov je bilo. Ti si bil že tedaj bolan, izmučen. Vem to: potožil si mi. In vendar nisi odložil svojega dela, nisi zgubil smehljaja z ustnic in ne prenehal z zabavnimi dovtipi. Bil si vedno mož na svojem mestu. In rad si se ponosno pohvalil: »Boš videl, prijatelj, kako bom zaigral cerkovnika. Boljše kot Rogoz.« In res, Bojan, kar je res, je res! Sijajno si zmagal! Tvoja uspela kreacija je ostala vsem nam v hvaležnem spominu. M a r.

*

V Kragujevcu smo videli marsikaj veselega. Tako n. pr. hotelsko srako. Ta živahna prebrisanka ti je sedla na ramo in če si imel pri sebi kaj bleščečega, ti je hitro odnesla v svoje skrivališče na podstrešju. Nekemu častniku je odnesla prstan in le s težavo ga je dobil nazaj.

Take ptice so po hotelih — kjer se ne manjka drugih hotelskih srak — popolnoma nepotrebne, toda nas je precej zabavala. Nevarna nam pa tudi ni bila, ker smo imeli bleščečih predmetov vedno manj pri sebi.

Čez Kragujevac teče reka, katere pa ob veliki vročini čez poletje ni doma, kam hodi na počitnice, tudi ne vemo in je zato ne bomo navajali z imenom.

V mestu opravlja konjedersko službo podjeten cigan. Kadar mu zmanjka denarja, gre loviti kragujevske pse. Potemtakem jih lovi skoro vsak teden po večkrat. Vsako ujeto ščene mora lastnik rešiti s kovačem. Cigan je pa obziren napram tem pasjim posestnikom, tako da pride vsak pes v letu komaj trikrat na vrsto.

*

13. julija smo igrali v Skoplju »Rošlinko«, dan nato pa »Pohujšanje«. O Skoplju samem in njegovem velikem napredku, predvsem pa o naših tamkajšnjih rojakih, bi se dalo povedati veliko zanimivega. Nadvse pohvalno pa se moramo spominjati našega bivšega strogega kritika, sedanjega skopljanskega muzejskega kustosa dr. Mesesnela, ki nas je vodil po mestu in nam razkazal skoro vse, kar je važnega. Primorski rojaki, agilni kot povsod, so nam v prijetni oštarijici priredili prav veselo večerjo: bilo je tako lepo, da smo mislili, da smo na Vipavskem ali kje v Brdih. Posebna zanimivost sta novi Oficirski dom in Pozorišče, ki se ponaša z modernim baržunastim zatorjem z zlatima črkama »A.« »M.« — dar Nj. Veličanstva. Kako se Skoplje razvija, vam bo jasno, če preudarite, da bo tam v kratkem nad 200.000 prebivalcev.

Pot iz Skoplja v Bitolj je manj naporna kot zanimiva. Za nas, skromne kmetiče, je bilo posebno interesantno ogromno polje pred Bitoljem. Ure in ure smo se vozili in povsod ogromna ravnica z velikanskimi kopicami žita. Te kopice so tako velike, da bi jih pri nas dober kmet pridelal komaj deset. Tam pa so se solnčile kot nem in glasno pozvanjajoč simbol bogastva južne srbske zemlje.

V Bitolju smo igrali 15. julija »Rošlinko«, 16. julija »Pohujšanje« in 17. julija »Pustolova«. Imeli smo samo odlično občinstvo, predvsem predstavnike vojaških in civilnih oblasti. Za narod pa je bil naš jezik nekaj posebnega: udarjal jim je na uho kot stara pravljica, ki so jo že napol pozabili. Tak občutek sem imel kot zadnjič, ko so naši Korošci igrali »Miklovo Zalo«. V mestu govori narod pet različnih jezikov. Imajo pa izraze »duhovnik, nevesta« itd., kar se je nam, ki nismo dosti čitali dr. Oblakovih razprav, prav zanimivo zdelo. Ko pa smo slišali izraze »Kajmak, kajgan, kajcija in Kajmak-čelan«, smo pa takoj videli, da imamo opraviti s pristinimi kajkavci, ker se vsaka beseda začenja s »kaj«. — Na odru sem se razsrdil na nekoga delavca, češ »Stol mora stati tukaj (namesto ‚ovdje‘).« Mož se mi je zelo milo zasmel na mojo jezo in rekel: »Kako lepo ste naučili naš jezik!« Bil je srečen, jaz pa jezen. Šele pozneje sem opazil, da pravijo tudi oni »tuka« (tukaj).

Že smo bili popolnoma prepričani, da smo med samimi Slovenci. Višek vsega pa je bil jedilni list v hotelu, kjer so nas hranili. Tam si našel v latinici naše preljubo »kisló zelje«, »strožji fižol« in druge domoljubne jedi, da nam je kar sapa jemalo. Seveda, če si vprašal natakarja, kakšna jed je to, se je revež praskal za ušesi in rekel, da bo šel takoj v kuhinjo vprašat. Jaz sem takoj slutil sleparijo in pozneje smo se od srca smejali: hotelir je naročil strokovnjaku-jezikoslovcu, da je nalašč za nas napisal slovenski jedilni list, da bomo vsaj približno vedeli, kaj naročiti. Izkazalo se je, da je bil ta strokovnjak neki brivec, ki je pred leti služboval v Ljubljani.

To storijo navajamo samo zato, da boste videli, kako uslužni so nam bili Bitoljčani; vse so storili, da bi nam ustregli.

Z največjim spoštovanjem do naše vojske in z odkrito hvaležnostjo do naših visokih gostiteljev pa se moramo spominjati gospoda generala Tomića, ki nas je pogostil v bitoljskem Oficirskemu domu. Takega počaščenja naš igralec v domovini še ni bil deležen. Po predstavi so nas oficirji odvedli v svoj dom, kjer so nas čakali trije gospodje generali, štabni oficirji in veliko število četnih častnikov z damami v večernih toaletah. Na balkonu doma je igrala vojna muzika. Gospod general Tomić nas je pozdravil s kratkim, toda tako krasnim govorom, da je moral biti tudi zelo verziranemu in inteligentnemu igralcu-retoriku naravnost vzor. V govoru tega gospoda generala smo videli vso silno vzorno moč naše armade in bili smo srečni. Gospod general je rekel med drugim: »... Mi smo žrtvovali ime Srb večjemu imenu — Jugosloven...«

Te besede v bližini Kajmakčelana poslušati iz ust visokega dostojanstvenika, ki se je bil v vseh treh zadnjih velikih vojnah za našo svobodo, te besede slišati — je bilo največje, kar smo doživeli v junaški Južni Srbiji. Na turneji smo doživeli take trenutke, o katerih še sanjati nismo mogli poprej. Toda

general Tomić, mesta Šabac in Kragujevac spadajo med naše najlepše spomine.

Iz Bitolja smo se odpeljali na Ohrido. Kdor teh krajev še ni videl in se vozi v tujino na oddih, naj si zapomni: tu ne bo videl po tleh pomarančnih lupin in čokoladnega papirja — tu bo videl krasen narod in jezero z okolico, kakršne ni v naši domovini nikjer več. Naše besede so ničeve in nezmožne opisati te grozotno veličanstvene narave božje.

Končujmo tedaj našo ljubo turnejo z mestom Nišom. Niš! Zadnja naša predstava in majhen simbolček ogromnih prepadov v naših žepih. Zakaj »nič« je ogromen kapital napram tem prepadam in breznom.

Igrali smo v Nišu 19. julija »Rošlinko« in 20. julija »Pohujšanje« v krasnem novem Sokolskem domu. Naše dame so bile gostje niških »Srpskih sestara«. Bili smo navdušeno sprejeti in pogoščeni. Po predstavi nas je na vrtu Sokolskega doma počastil gospod general in komandant mesta z zastopniki občine in Sokolstva ter nam priredil okusno večerjo. Na tribuni so svirali okoliški cigani, menda najboljši v Srbiji, v frakih in eleganci. Celo peli so operne arije. Pozdravili so nas z maršom iz »Zrinskega«. Bil je krasen poletni večer, kakršnega ne bomo tako kmalu doživeli.

V Nišu je stara znamenita trdnjava, v kateri je nameščena artilerija. Hotel sem noter, pa me je narednik od straže ustavil. Kot star vojak sem mu hitro razložil, kdo in kam, in fant me je takoj prijazno spremljal po trdnjavi. »Ali ste Slovenec, da tako lepo slovensko govorite?« ga vprašam.

»Ne, samo to vem, da tu gostujete; nocoj pridemo vsi podčastniki k predstavi. Sem pa Hrvat in sem študiral v Škofovih zavodu v Šentvidu.«

*

S tem končujemo svoje površne in zelo pomanjkljive zapiske o turneji naše drame. V strokovnem teatrskem smislu pa bomo pregled turneje vendarle še podali bolj natančno.

Videli smo, da so naši Slovenci po vsej državi razkropljeni, v vseh mogočih službah, da nam je v čast njih delavnost, zmožnost, skromnost in poštenost. Najboljši državljani so. To bodi njim v največjo čast in ponos.

Videli smo, da je storila turneja praktično za edinstvo, bratstvo in medsebojno spoznanje več kot marsikatere bučne manifestacije ali napihnjene članki.

Videli smo naš narod, mladino, inteligenco, vojsko, generale in civilne predstavnike. Bili smo ponosni in srečni.

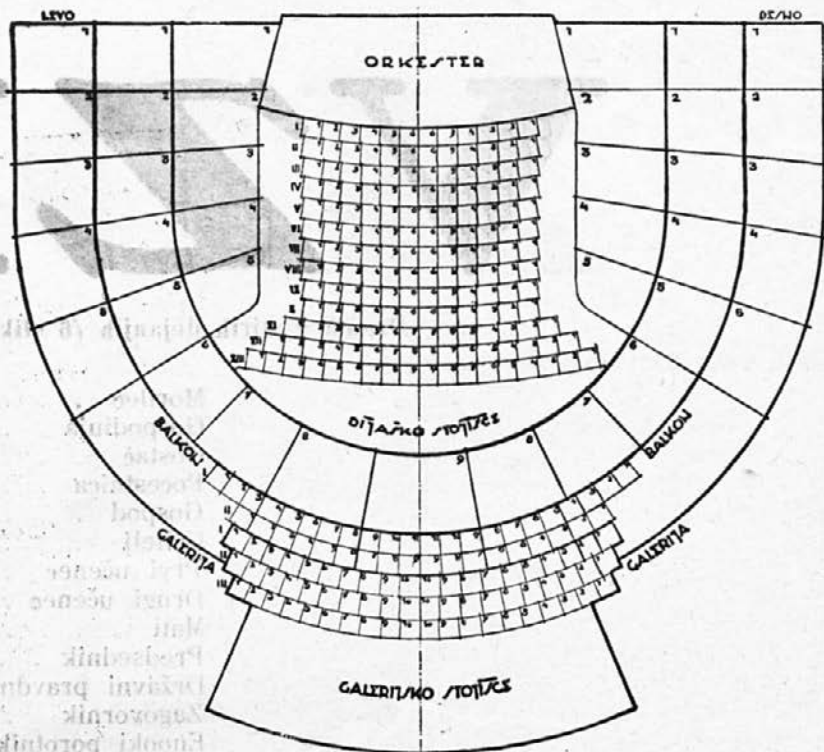
Videli smo, da ni vse tako kot bi moralo biti, toda še bolj smo videli, da so ta narod in ta zemlja s svojim vzvišenim vladarjem vredni, da zanje živimo, delamo in umremo.

In to je bil največji dobiček naše turneje!

Lastnik in izdajatelj: Uprava Nar. gledališča v Ljubljani. Predstavniki: Oton Župančič. Urednik: Fr. Lipah. — Tiskarna Makso Hrovatin, vsi v Ljubljani.

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI

POPRAVILO!

Pisalnih — Računskih strojev

JAMSTVO!

Prešernova ulica 44

Telefon intr. 2636

Ivan Legat, Ljubljana

Samoprodaja najboljšega
pisalnega stroja

CONTINENTAL

(WANDERERWERKE)

VZROK

Drama v štirih dejanjih (6 slikah). — Leonhard Frank. — Poslovenil C. D.

Režiser: Ciril Debevec.

Morilec	Kralj
Gospodinja	Medvedova
Gostač	Lipah
Pocestnica	Obereignerjeva k. g.
Gospod	Sancin
Učitelj	Skrbinšek
Prvi učenec	x x x
Drugi učenec	x x x
Mati	Marija Vera
Predsednik	Cesar
Državni pravdnik	Skrbinšek
Zagovornik	C. Debevec
Enooki porotnik	Železnik
Drugi porotnik	Kaukler
Ključar	Potokar
Duhovnik	Jerman
Sluga	Murgelj

Poliki.

Scenograf: Janiščev.

Blagajna se odpre ob pol 8.

Začetek ob 8.

Konec po 10.

Parter: Sedeži I. vrste	Din 30
„ II. - III. vrste	„ 28
„ IV. - VI. „	„ 26
„ VII. - IX. „	„ 24
„ X. - XI. „	„ 22
„ XII. - XIII. „	„ 20

Lože v parterju	Din 100
I. reda	100
„ „	120
II. reda	70
„ „	75
Peti ložni sedeži v parterju	20
„ „	25
„ „	15

Balkoni: Sedeži I. vrste	22
„ II. „	18
Galerija: „ I. „	14
„ II. „	12
„ III. „	10
Galerijsko stojlišče	2
Dijaško stojlišče	5

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni v opernem gledališču od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure

D

Po gledališču sestanek v

KAVARNI „EMONA“

prvovrsten salonski in jazz orkester

V restavraciji dnevno

P L E S

Točna postrežba

Solidne cene

Delniška družba pivovarne

„UNION“

priporoča svoje izborno svetlo in črno pivo v sodčkih in steklenicah
Izdeluje tudi prvovrstni kvas in špirit

LJUBLJANA - MARIBOR

Brzojavni naslov: Pivovarna Union,
Ljubljana, Maribor

Telefon: Ljubljana št. 2310, 2311
Maribor št. 2023

DOBRA MISEL!

ZAVARUJEM SI ŽIVLJENJE,
to je: ko pridem v leta, mi naj izplača
banka „Slavija“ kapital, ki mi bo v
gmotno, sedaj pa že v moralno oporo

Domača zavarovalnica:

**Jugoslovanska zavarovalna banka
„Slavija“ v Ljubljani**

se priporoča za vse vrste zavarovanj

TELEFON ŠT. 2176

Elitni kino Matica

Tel. 2124

Edini zvočni kino v Ljubljani

z najboljšo svetovno zvočno aparaturo

WESTERN ELECTRIC

Dijak prosjak

Popularna Millöckerjeva opereta z H. H. Bollmannom in Jarmilo Novotno v glavnih vlogah

Ljubavni ekspres

Izvrstna šaloigra s temperamentno Dinno Grallo v gl. vlogi

Veličanstvo ljubezen

Najlepši film te sezone. Film ljubavnega čara. Käthe v. Magy in Franc Lederer

Moja žena — Tvoja žena

Sijajna veseloigra Ufe z Liliano Harvey in Willyjem Fritschom v glavnih vlogah

Kralj jazza

Monstrefilm s Paulom Withemanom — kraljem jazz-muzike

Velika atrakcija

Velefilm s slovitim Richardom Tauberjem v gl. vlogi

Gospodična tajnica

Najzabavnejša veseloigra te sezone. V glavni vlogi Renate Müller in Hermann Thimig

Pri treh mladenkah

Krasen film po znameniti popularni Schubertovi opereti. V gl. vlogah Gretl Theimer, Lucie Englisch in komorni pevec Jöken

Bratje Karamazovi

Velefilm po slovitim romanu Dostojevskega. V glavnih vlogah Fritz Kortner in Ana Sten

Naneta

Filmska opereta pravljirnega razkošja, lepote plesa, muzike in opajajočega petja